

Sissejuhatus

Gümnaasiumi ajaloo õpet on kirjeldatud kursuste kaupa, kus on esitatud kursuse:

- 1) õpitulemused, õppesisu ja -maht;
- 2) õppetegevuse korraldamise võimalusi;
- 3) õpikeskkond;
- 4) näidistöökava, milles avatakse hindamise ja tagasisidestamise võimalused, lõiming teiste õppeainetega, läbivate teemade rakendamine ja üldpädevuste kujundamine.

Õpitulemuste ja õppesisu loetelus tuleb silmas pidada järgmist.

1. Taotletavate õpitulemuste saavutamisest konkreetsetes klassis ning õpilaste varasematest teadmistest ja oskustest lähtub see, mil määral on vaja õppesisu mõtestada ning süvendatult käsitleda. Iga õpitulemuses esitatud sündmus, mõiste või nimi ei pruugi esineda õppesisu loendis, kuid vastavat teemat õpetades tuleb kasutada õpitulemuses esitatud märksõnu. Tegemist ei ole sel juhul märksõnade süvakäsitlusega, vaid nende toel teema selgitamisega (faktid kui sõnavara). Näiteks ei ole õpitulemus „Analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ja 1930. aastail“ saavutatud, kui õpilane ei seosta selle ajajärguga 1934. aasta riigipööret, autoritarismi tunnuseid või Konstantin Pätsi tegevust. Samas võib riigipööret või Konstantin Pätsi elu ja tegevust süvitsi käsitleda laiendava ning süvendava teemana.
2. Kursuste kirjanduse loetelu koostades on arvestatud, et see sisaldaks koolist kättesaadavat kirjandust. Loetelus on esitatud ka koolidele tasuta jagatud metoodilised materjalid. Esitatud kirjanduse loetelu on laiem, kui vastav kursus ette näeb, kuna õpetajal on õigus otsustada, milliseid laiendavaid teemasid ta käsitleb. Õppekirjanduse loetelu ei ole lõplik, see muutub ajas ning suur roll on õpetaja isiklikul lugemusel ja õppematerjali valikul.
3. Valikkursuste esitamise täpsusaste erineb kohustuslikest kursustest. Koolis võib oma õppekava jaoks ka ise valikkursusi välja töötada.
4. Näidistöökavas on pakutud üks võimalus õpitulemusi saavutada. Õpetaja ei pea näidistöökava järgima ega oma töökava samal viisil koostama. Tegemist on eelkõige algaja õpetaja jaoks koostatud näidisega, mis võimaldab hinnata teemati kuluvat tunniressurssi või annab vihjeid, kuidas lõimida erinevaid õppekava komponente (läbivad teemad, üldpädevused, teised õppeained) oma töökavas. Mingil juhul ei tohiks näidistöökava käsitleda ainuvõimaliku viisina.

Hindamine

Gümnaasiumi ajalooõpetuses kontrollitakse ning hinnatakse õpitulemuste saavutatust erinevate ülesannete kaudu, pidades silmas teadmiste ja oskuste tasakaalu. Ülesanded peaksid olema erineva raskusastmega, millest 20% on äratundmistasandil, 30% reprodutseerimistasandil ning 50% rakendustasandil: analüüs, üldistamine, hinnangu andmine. Sobivad nii avatud kui ka etteantud vastusega ülesandetüübid. Esimesed peaksid gümnaasiumis olema enamuses, kuna etteantud vastusega ülesandetüübid võimaldavad rohkem juhuslikku vastamist kui need, kus õpilane peab näiteid tooma ja iseloomustama, võrdlema, seoseid leidma, analüüsima, selgitama, oma seisukoha kujundama või ise otsustama ning seda põhjendama.

Kontrollitakse, kas õpilane on omandanud Eesti ajaloo, üldajaloo ja lähiajaloo kronoloogilised piirid, teab ja oskab iseloomustada ning analüüsida tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid, kultuurinähtusi ja -

panust; tunneb Eesti 20. sajandi ajalugu, oskab siduda Eesti ajaloo sündmusi kodukoha, naabermaade, Euroopa ja maailma ajalooga, tunneb lähiajaloo olulisemaid sündmusi, protsesse ja isikuid; oskab leida ajaloosündmuste ja -nähtuste sarnasusi ning erinevusi, põhjusi ja tagajärgi; saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada; põhjendab oma seisukohti ning oskab anda hinnangut; oskab end asetada minevikus elanud inimese olukorda.

Kaardiülesandega kontrollitakse kaardilt info leidmise ja tõlgendamise oskust. Allika analüüsiga hinnatakse tekstist olulise leidmise ja katkendi(te) põhjal küsimustele vastamise oskust, allikateksteide võrdlemise, kommenteerimise, hindamise (sh allika usaldusväärsuse) ning tõlgendamise oskust. Pildi või foto analüüsiga hinnatakse äratundmise, seostamise, iseloomustamise ja tõlgendamise oskust. Arutluse kirjutamisel võetakse arvesse arutluse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist hinnangute kaudu. Kirjalikku arutlust soovitatakse hinnata 25 punktiga.

Hindamisjuhend näidis (25 punkti)

2 punkti – töö struktuur vastab arutluse nõuetele:

- 0 p – esitatud on ainult teemaarendus, töö ei ole struktureeritud;
- 1 p – töö on struktureeritud, kuid ülesehituses puudub tervik ja loogika (puudub kas sissejuhatus või kokkuvõte);
- 2 p – ülesehitus vastab üldnõuetele (sissejuhatus, teemaarendus, kokkuvõte).

7 punkti – töö vastab üldiselt teemale, õpilane esitab ülevaatliku kirjelduse, põhiseisukohad:

- 1 p – ajaline määratlus;
- 1 p – ajalooline taust (perioodi ülevaade, hinnang);
- 5 p – esitatakse märksõnadena/alateemadena konkreetse teema põhjal:
 - 1 p – teema element;
 - 1 p – teema element;
 - 1 p – teema element;
 - 1 p – teema element;
 - 1 p – teema element.

6 punkti – arutlus, analüüs, probleemi väljaarendamine:

- 0 p – töö ei ole tervik, esitatud on omavahel seostamata tekst;
- 1 p – töö on kirjeldava laadiga jutustus;
- 2 p – probleem on käsitletud;
- 3 p – on esile toodud teemakohased iseloomulikud jooned;
- 4 p – 6 p – alateemad on avatud tasakaalustatult;
arutlus on analüüsiv: võrdlus, seosed;
probleem on lõplikult välja arendatud: analüüs, põhjendused.

4 punkti – konkreetsed näited/faktoloogia:

- 0 p – esinevad tõsised faktead, näited ei ole teemakohased;
- 1 p – esitatud on mõni üksik juhuslik fakt, on mõni eksimus;
- 2 p – esitatud on mõni teemaga seostatud fakt;
- 3 p – esitatud on piisavalt fakte teema toetuseks;
- 4 p – näidete valik on põhjendatud, ilmneb õpilase lugemus.

4 punkti – isiklik suhtumine ja järeldused:

- 0 p – isiklik vaatepunkt puudub, järeldused ei ole teemakohased;
- 1 p – oma arvamus (ilma põhjenduseta);
- 2 p – isiklikku hinnangut toetavad teemakohased lihtsad järeldused;

- 3 p – järeldustele tuginev isiklik hinnang on kinnitatud näidetega;
- 4 p – järeldused tulenevad analüüsist, on põhjendatud ja argumenteeritud, ilmneb eruditsioon.

2 punkti – isiku- ja kohanimed õigekiri, stiil:

- 0 p – ebakorrekne stiil, tõsised kirjavead;
- 1 p – esineb üksikuid eksimusi või ebakorrektsust, töö on üldsõnaline (släng jms);
- 2 p – sõnastus ja kirjaviis on korrektsed.

Kõige tähtsam arutluse hindamisel on teemakohasus. Kui arutlus ei vasta teemale, jäetakse kõik teised kriteeriumid arvestamata ja töö hinnatakse 0 punktiga.

Töö struktuuri (2 p) hinnates lähtutakse teemale vastavusest, st nii sissejuhatus kui ka kokkuvõttev lõppsõna peab olema teemakohane. Punktiga ei hinnata töö lihtsat (mitte sisulist) eristamist iseseisvate lõikudega.

Ajaline määratlus (1 p) ning ajalooline taust (1 p) eeldavad teema sidumist sündmuste ja ajaga. Õpilasel ei oodata ilmtingimata perioodi märkimist aastast aastani, vaid eeldatakse viitamist tolle aja sündmustele. Ajalise määratluse tundmiseks loetakse ka arutluses näidetena esitatud daatumeid.

Teema elementide all (5 p) eeldatakse konkreetse teema avamist vähemalt viie valdkonna, alateema või märksõna kaudu. Kui õpilane esitab teema valdkonna lihtsalt märksõnana ning jätab välja arendamata, siis loetakse seda fakti esituseks, mitte alateema või valdkonna avamiseks.

Arutlus, analüüs ja probleemi väljaarendamine (6 p) on kirjeldatud vältimaks juhtu, et õpilase seisukoht hindajale ei meeldi. Punkte antakse teema sisu avamise ja põhjendatuse eest.

Konkreetsete näidete eest (4 p) punkte andes lähtutakse õpilase valikust. Hindamiskomisjon ei lepi enne kokku n-ö kohustuslikke fakte, mille eest saab või ei saa punkte. Kui arutluses on teema toetuseks esitatud piisavalt näiteid, aga muidu korrektsete näidete hulka satub mõni tõsine faktiviga, siis hinnatakse õpilase konkreetsete näidete tundmist ühe punktiga.

Isiklikku suhtumist ja järeldusi (4 p) ei eeldata vormistatuna iseseisva lausena, nt mina arvan, et Isiklik hinnang võib sisalduda arutluses. Sõltub õpilase seisukohast, kas isiklik suhtumine väljendatakse kokkuvõtvast lõppsõnas või on see esitatud teemat läbiva hinnanguna.

Ajalooliste isikute nimede ning kohanimed õigekirja ja stiili (2 p) hinnatakse samuti ainult teemakohasuse puhul. Kui arutlus on kirjutatud teemast mööda, hinnatakse seda 0 punktiga, mitte 2 punktiga õigekirja ja stiili eest.